Місячний Економічний Моніторинг України

№9 (155), вересень 2013 року

Резюме

Тема місяця: Утилізаційний податок

Політика: Запроваджені Росією торгові бар'єри для українського імпорту, ймовірно, покликані спонукати Україну відмовитися від підписання Угоди про асоціацію (УА) з ЄС.

Реальний сектор: Реальний ВВП знизився на 1,3% дпр у другому кварталі 2013 року через падіння інвестицій. Реальне кінцеве приватне споживання та чистий експорт зробили додатній внесок до економічного зростання.

Енергетичний сектор: В січні-серпні Україна змогла скоротити споживання газу на 8,6% дпр через зменшення промислового виробництва, а також певне поліпшення енергоефективності промисловості.

Сільське господарство: Очікується рекордний врожай зернових цього року. Водночас прибутковість виробників, ймовірно, буде поганою через надто низькі ціни та внутрішньому та міжнародному ринках.

Зовнішній сектор: Баланс фінансового та капітального рахунку знову став додатнім, оскільки несподівано ПІІ досягли 0,9 млрд дол. США і портфельні інвестиції в акціонерний капітал стрімко зросли до 0,35 млрд дол. США.

Фіскальна політика: Нижчі за заплановані бюджетні доходи і державні запозичення призвели до низького виконання бюджетних видатків. Тому уряд може постати перед необхідністю секвеструвати бюджет восени.

Приватизація. Фонд державного майна України навряд чи забезпечить виконання запланованих приватизаційних надходжень у 2013 році.

Соціальна політика: Кількість сімей, які звернулись за субсидіями для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, скоротилась на 3,0% дпр в перші сім місяців 2013 року.

Ринок праці: Слабкий економічний стан переробної промисловості призвів до зміни структури зайнятості на підприємствах галузі.

Монетарна політика: Такі фундаментальні фактори, як повільніше зростання заробітної плати, стабільні світові ціни на сировинні товари та сповільнення попиту сприяли низькій інфляції в серпні. Споживча інфляція знизилась до -0,4% дпр.

Фінансові ринки: Попит на готівкову іноземну валюту несуттєво збільшився в серпні: чистий попит становив 0,14 млрд дол. США.

Тема місяця: Утилізаційний податок

Утилізаційний податок: Потрібні зміни

Віталій Кравчук

Цього літа Україна наслідувала досвід Росії та запровадила утилізаційний збір на автомобілі. Це рішення офіційно пояснювалось необхідністю утилізації старих машин, але отримання додаткових доходів бюджету або підтримка вітчизняних виробників також могла мотивувати уряд. Корисно розглянути російський досвід запровадження утилізаційного збору.

В липні 2012 року Росія ратифікувала пакет угод щодо вступу в СОТ, що передбачав зниження мита на імпорт автомобілів. Однак російські виробники отримали захист від зовнішньої конкуренції через запровадження «утилізаційного збору» на імпортні автомобілі. У намаганні обійти правила СОТ податок на іноземні транспортні засоби було визначено як збір на подальшу утилізацію цих транспортних засобів. Виробники з Митного союзу також були зобов'язані платити цей збір, але вони можуть цього не робити, якщо вони зобов'язуються утилізувати вироблені ними машини. Однак всі інші іноземні автомобілі можна ввозити в Росію лише після сплати збору, навіть якщо виробник готовий утилізувати ввезені до Росії автомобілі. Утилізаційний збір не має помітного зв'язку з вартістю утилізації, і він набагато вищий для імпортованих автомобілів, що були у використанні.

Це змусило ЄС та Японію звернутись із запитом про консультації до Росії, що є першим кроком в механізмі вирішення спорів СОТ. Порушення норм СОТ, на які скаржаться ЄС та Японія, дуже схожі. Вони стверджують, що рішення Росії щодо можливості звільнення від сплати утилізаційного збору лише національних виробників порушує принцип національного режиму для імпортованих товарів. Національний режим для імпортованих товарів передбачає, що члени СОТ повинні стягувати податки та застосовувати законодавство у спосіб, який не створює привілеїв для вироблених в цих країнах товарів порівняно з імпортованими товарами (після сплати митних зборів). Також порушення національного режиму полягало, на думку скаржників, у встановленні вищих ставок утилізаційного збору для імпортованих автомобілів, що були у використанні. Зокрема, вироблені всередині країни автомобілі підлягають оподаткуванню лише за ставками для нових автомобілів, навіть якщо виробник не готовий забезпечити утилізацію вироблених автомобілів. Надання пільг Росією для виробників з Казахстану та Білорусі, а саме можливість звільнення від збору, як стверджується, порушує вимогу про надання режиму найбільшого сприяння для країн-членів СОТ. США, Туреччина, Китай та Україна приєднались до консультацій з Росією.

Аналогічний захід України став чинним у вересні, але не почне виконуватись на практиці до жовтня. Українське законодавство подібне, але не повністю повторяє російське. В Україні запроваджено «екологічний податок на утилізацію транспортних засобів», а не «утилізаційний збір», а податок застосовується до дещо інших категорій автомобілів (хоча практично всі вантажні та пасажирські автомобілі підлягають податку в Україні та Росії). Однак українські виробники також можуть уникнути податку, зобов'язавшись утилізувати автомобілі, а імпортні автомобілі завжди підлягають податку з вищими ставками для використаних автомобілів. Це означає, що скарги ЄС та Японії, до яких приєдналась Україна, актуальні і для українського утилізаційного податку, оскільки він порушує національний режим для імпортованих автомобілів.

У відповідь на занепокоєння торгових партнерів Україна та Росія вирішили внести зміни до механізму збору утилізаційного збору. Російські урядовці планують скасувати пільги зі сплати утилізаційного збору, але збільшити різницю між ставками збору для нових та використаних автомобілів для збереження торгових бар'єрів щодо останніх. Поки що не відомо як Україна планує змінити утилізаційний податок, але Міністерство екології та навколишнього середовища повідомило, що проект закону, що усуне невідповідності податку з нормами СОТ, готовий для подання до Верховної Ради.

Різні підходи до оподаткування імпортерів та внутрішніх виробників – це чітке порушення правил СОТ, і будь-які зміни до законодавства повинні передбачати або скасування збору, або дозвіл іноземним виробникам/імпортерам брати зобов'язання щодо утилізації автомобілів, або скасування виняткі із збирання податку.

Не зрозуміло, чи різниця у тарифах для нових та використаних автомобілів буде переглянута, оскільки порушення правил СОТ менш очевидне. Вищий збір для використаних автомобілів можна спробувати обґрунтувати, тим, що їх потрібно утилізувати раніше і в середньому вони старіші, коли утилізуються. Однак в Україні відсутні жорсткі вимоги щодо високої ступені переробки, які діють в ЄС та інших розвинутих країнах. Понад 75% від ваги середнього автомобіля – це сталь та інші цінні метали, що мають велику вартість як брухт, а вартість захоронення відходів, що не піддаються переробці, порівняно невелика. Тому утилізація багатьох автомобілів буде прибутковою без субсидій. До того ж утилізація не є обов'язковою, тому автомобіль може бути розібраний на частини і брухт і покинутий, замість його транспортування за рахунок власника до пункту прийому. Це надалі зменшує витрати на утилізацію для бюджету/виробників. Отже, наявну різницю в ставках податку буде важко інтерпретувати інакше як приховане мито на імпорт використаних автомобілі. Тому для виконання правил СОТ Україні потрібно буде застосовувати утилізаційний податок та винятки з нього однаково для українських та іноземних автомобілів, а будь-яка диференціація ставок повинна виправдовуватись різними витратами на утилізацію.

Варто зазначити, що хоча утилізаційний збір було запроваджено як протекціоністський захід, утилізація старих автомобілів справді викликає занепокоєння як екологічна проблема. Покинуті та неправильно утилізовані автомобілі призводять до забруднення навколишнього середовища та/або використовують обмежені ресурси звалищ, тоді як нові технології дозволяють високу ступінь переробки (понад 90%). В ідеалі постачальники (імпортери та виробники) повинні мати стимули для інвестування в потужності по переробці автомобілів і співпрацювати між собою для досягнення економії масштабу. Залежно від цін на сталь та кольорові метали, утилізація автомобілів може бути самоокупною або потребувати невеликі субсидії від постачальників. Основні споживачі брухту сталі та кольорових металів можуть отримати підтримку щодо субсидування або надання початкових інвестицій в обмін на доступ до ресурсів.

Місячний Економічний Моніторинг України

Політика: Росія посилює тиск на Україну

14 серпня російська митниця запровадила додатковий ретельний огляд українських товарів, суттєво сповільнивши їх імпорт. Низка великих українських виробників повідомила про проблеми з постачанням товарів до Росії, аж до припинення експорту. За інформацією постійного представника України в Євразійській економічній комісії Віктора Суслова предметом додаткових перевірок стали 27% українського експорту до Росії. Росія є другим найбільшим імпортером українських товарів після ЄС. У першій половині 2013 року експорт товарів до Росії становив 7,6 млрд дол. США, або 24,7 % від загального обсягу експорту товарів. За оцінкою Федерації роботодавців України втрати від торгових бар'єрів складуть до 2,0-2,5 млрд дол. США у другій половині 2013 року.

Торгові бар'єри для українського імпорту були запроваджені Росією, ймовірно, щоб змусити Україну відмовитися від підписання Угоди про асоціацію (УА) з ЄС. За словами радника президента Росії Сергія Глазьєва «дії Росії були спрямовані на підготовку змін у митному оформленні українських товарів». Процедура оформлення може бути ускладнена в разі підписання Україною УА, що передбачає створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Сергій Глазьєв попередив, що члени Митного союзу Білорусі , Казахстану та Росії (МС) можуть також вийти з угоди СНД про вільну торгівлю, якщо Україна підпише УА з ЄС.

Незважаючи на тиск, українські чиновники підтвердили відданість наміру підписати УА та продовжили роботу над виконанням вимог ЄС. Ці вимоги включають прогрес у вирішенні проблеми виборчого правосуддя, здійснення реформи правоохоронних органів та поліпшення виборчих процедур.

Після дій Росії представники ЄС пом'якшили риторику щодо України. Зокрема, верховний представник ЄС із закордонних справ і політики безпеки Кетрін Ештон висловила сподівання, що Україна докладе необхідних зусиль, і сказала, що ЄС не може втратити Україну. УА, як очікується, буде підписано в листопаді 2013 року.

Реальний сектор: Реальний ВВП знизився на 1,3% дпр у другому кварталі

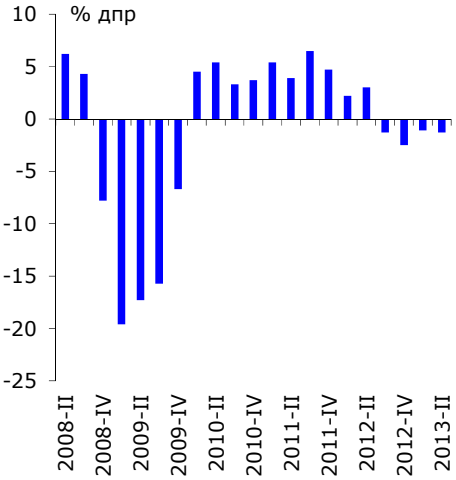
ВВП. За даними Держстату реальний ВВП знизився на 1,3% дпр у другому кварталі 2013 року. Лише сільське господарство показало сильне зростання реальної валової доданої вартості (ВДВ) на 20,9% дпр. Водночас ВДВ в торгівлі зросла лише на 1,4% дпр через сповільнення темпів приросту доходу домогосподарств та зниження оптової торгівлі. Нижчі показники оптової торгівлі пов'язані із падінням ВДВ в переробній промисловості на 9,2% дпр, а також нижчими обсягами міжнародної торгівлі. Фінансові обмеження і висока статистична база призвели до падіння будівництва на 20,9% дпр.

З боку попиту реальний ВВП був підтриманий додатнім внеском реального приватного кінцевого споживання, що зросло на 7,4% дпр. Крім того, чистий експорт також мав додатній внесок в економічне зростання, оскільки реальний імпорт скоротився більше, ніж реальний експорт (відповідно на 19,1% дпр та 14,4% дпр). Нижчий імпорт пояснюється меншим імпортом енергоносіїв, меншим попитом з боку переробної промисловості, а також падінням інвестицій. Зокрема, реальне нагромадження основного капіталу скоротилось на 19,7% дпр з високої статистичної бази через фінансові обмеження, а також політичну і економічну невизначеність.

Секторальні тенденції. Падіння промислового виробництва в липні сповільнилось до 4,9% дпр передусім через ефект статистичної бази. Ситуація в більшості секторів залишилась

Населення: 45,5 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 24%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 8%
Інвестиції/ВВП: 21%
Експорт: Росія 25%, ЄС 28%
Імпорт: Росія 22%, ЄС 35%

Динаміка реального ВВП

Джерело: Держстат

Інститут економічних досліджень
та політичних консультацій
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 278-6342
Факс (+38044) 278-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.com.ua

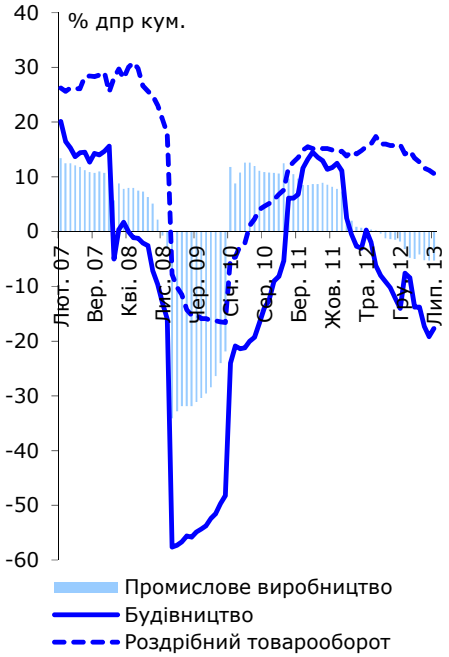
незмінною. Машинобудування знизило випуск на 11,5% дпр через слабкий зовнішній та внутрішній попит. Харчова промисловість скоротила виробництво на 5,1% дпр через низький випуск соняшникової олії. Високі ціни на газ та слабкий зовнішній попит призвів до падіння в хімічній промисловості. Нафтопереробна галузь продемонструвала зниження обсягів виробництва на 19,7% дпр, незважаючи на низьку статистичну базу. Уряд очікує, що два нафтопереробні заводи відновлять роботу у вересні, що може сприяти зростанню сектору надалі. Водночас металургія зросла на 1,6% дпр через вище виробництво сталі (на 8,0% дпр), ймовірно, завдяки вищому зовнішньому попиту.

Економічне зростання в липні було підтримано збільшенням сільськогосподарського виробництва. В цілому, в січні-липні сільськогосподарське виробництво зросло на 14,8% дпр. Рослинництво зросло на 25,4% дпр завдяки вищій врожайності і більш ранньому збору врожаю. Зростання тваринництва залишилось на рівні 5,0% дпр і, ймовірно, буде надалі підтримано нижчими цінами на фуражне зерно.

Будівництво скоротилось на 17,7% дпр в перші сім місяців 2013 року. Зокрема, будівництво інженерних споруд впало на 23,0% дпр, найвірогідніше, через зниження бюджетного фінансування. Водночас будівництво житла зросло на 2,7% дпр, що може бути пояснено збільшенням доходу домогосподарств, впровадженими будівельними компаніями стимулам, а також запровадженими державними програми щодо доступного житла.

В січні-липні роздрібний товарооборот сповільнився до 10,6% дпр через повільніше зростання наявного доходу домогосподарств.

Тенденції реального сектору

Джерело: Держстат

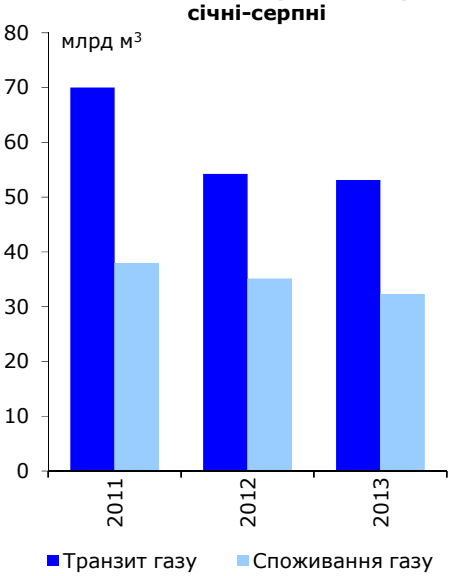
Енергетика: Україна зменшила імпорт газу

В січні-серпні Україна змогла скоротити споживання газу на 8,6% дпр до 32,3 млрд куб. метрів (включаючи 2 млрд куб. м технічного газу) через зменшення обсягів промислового виробництва, а також певне поліпшення енергоефективності промисловості. Найбільше зменшили споживання газу в металургії (на 19,4% дпр) та хімічній промисловості (на 6,1% дпр). Водночас підприємства теплокомуненерго збільшили споживання газу на 14,8% дпр до 6,2 млрд куб. м. Це викликає занепокоєння щодо здатності цих підприємств забезпечити населення теплом та гарячою водою, оскільки граничний ліміт газу для підприємств теплокомуненерго на весь 2013 рік складає 6,3 млрд куб. м. Цим підприємствам доведеться домовлятися з Нафтогазом про додаткові обсяги газу, ймовірно, за вищою ціною. Це може призвести до подальшого росту заборгованості підприємств теплокомуненерго перед Нафтогазом і, таким чином, ще більше погіршити фінансове становище компанії.

За вісім місяців 2013 року Україна зменшила імпорт газу з Росії на 34,4% дпр до 14,1 млрд куб. м, тоді як реверсне постачання газу з Польщі та Угорщини досягло відповідно 0,7 млрд куб. м та 0,4 млрд куб. м. Проте Нафтогаз, ймовірно, підвищить обсяги імпорту газу з Росії в кінці року, щоб забезпечити достатні запаси газу до опалювального сезону на фоні обмежених можливостей резервних поставок.

Водночас транзит газу через Україну залишився майже незмінним. Його обсяги за січень-серпень 2013 зменшились на 2% дпр до 53,1 млрд куб. м.

Споживання та транзит газу в січні-серпні

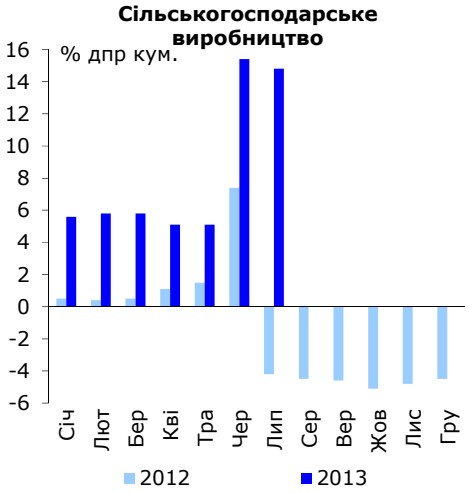
Джерело: МінЕнергетики

Сільське господарство: Хороший врожай, але низький прибуток

Станом на перше вересня врожай успішно зібрано з близько 90% сільськогосподарських земель. Враховуючи нові цифри, Міністерство аграрної політики та продовольства підтвердило свій попередній прогноз на рівні 57,1 млн т, що близько до історичного рекорду 2011 року. Зокрема, очікується, що буде зібрано 21,5 млн т пшениці, 0,7 млн т жита, 7,2 млн т ячменю, 25,9 млн т кукурудзи, 0,5 млн т вівса, 0,2 млн т гречки, 0,2 млн т проса та 0,7 млн т інших зернових. Також очікується гарний

врожай олійних культур у розмірі 15 млн т (включаючи безпрецедентних 9 млн т соняшника).

Незважаючи на рекордний врожай, прибутковість виробників, ймовірно, буде незадовільною через надто низькі ціни та внутрішньому та міжнародному ринках. У серпні ціни на пшеницю на внутрішньому ринку впали на 26-27% дпр (1540-1550 грн за т). Експерти агентства "AgriSurvey" оцінюють, що рентабельність виробництва пшениці буде близько нуля в цьому році, тоді як минулого року вона склала 11%. Ситуація з виробництвом кукурудзи та ячменю ще гірша. Виробники цих культур матимуть збитки від 5% до 10%, хоча минулого року вони працювали з рентабельністю 11%-20%. Навіть виробництво ріпаку буде збитковим, хоча ця культура завжди належала до однієї з найбільш прибуткових. Експерти у галузі вважають, що виробники зернових понесуть рекордні збитки в цьому році.

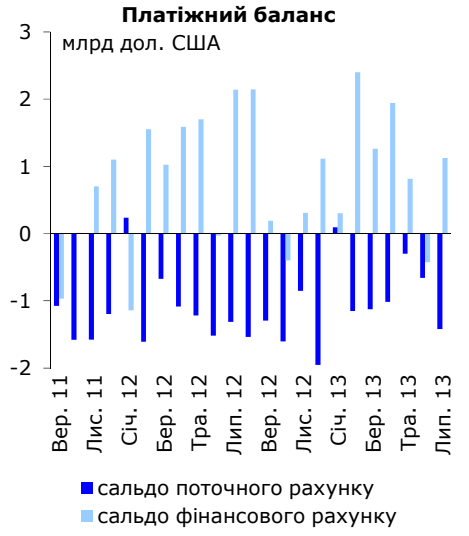

Джерело: Держстат

Зовнішній сектор: Дефіцит поточного рахунку розширився до 1,4 млрд дол. США

Дефіцит поточного рахунку розширився до 1,4 млрд дол. США з 0,7 млрд дол. США в червні, а міжнародна торгівля збільшилась до рівня березня-квітня. Дефіцит торгівлі товарів сягнув найбільшого показника в 2013 році (і другого найбільшого після лютого 2012 року) на рівні 1,95 млрд дол. США, що частково компенсувалось сезонним покращенням експорту послуг. Експорт товарів впав на 8,3% дпр із найбільшим падінням експорту продукції машинобудування (на 31% дпр) та хімічних продуктів (на 24% дпр) через високу статистичну базу. Зниження попиту Росії та недостатня конкурентоспроможність також відіграли свою роль. Експорт продукції металургії зріс на 8% дпр через підвищення попиту з низької статистичної бази. Імпорт товарів впав лише на 5,4% дпр, оскільки імпорт мінеральних продуктів стрибнув до 1,7 млрд дол. США (хоча він все ж скоротився на 23% дпр). Імпорт споживчих та інвестиційних товарів також відчутно збільшився порівняно з попередніми місяцями.

В липні знову було зафіксовано профіцит рахунку фінансових та капітальних операцій на рівні 1,1 млрд дол. США, оскільки несподівано надходження ПІІ досягнули 0,9 млрд дол. США, а портфельні інвестиції в акціонерний капітал стрибнули до 0,35 млрд дол. США. Доступ уряду та приватного сектору до світових фінансових ринків залишався обмеженим, а активність була по-літньому низькою. Це призвело до відпливу боргового капіталу на рівні 0,5 млрд дол. США. Готівкова валюта поза банками зросла на 0,5 млрд дол. США, хоча чисті покупки іноземної валюти в банків залишались близькими до нуля.

Джерело: попередні оцінки НБУ

Фіскальна політика: Ситуація у секторі державних фінансів залишається напруженою

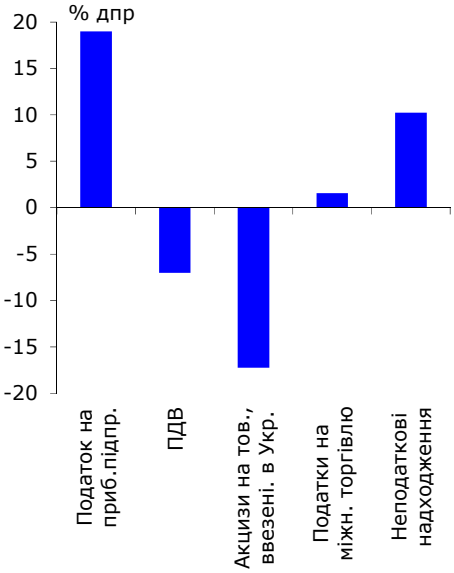
За попередніми даними Державного казначейства, за перші вісім місяців поточного року доходи Державного бюджету зменшились на 1,4% дпр після їх зростання на 1,8% дпр у липні. Доходи Державного бюджету в серпні скоротились на 18,7% дпр через ефект статистичної бази та економічне сповільнення. Зокрема, наразі сплата ППП до бюджету протягом року відбувається більш рівномірно, ніж раніше (коли один з піків платежів припадав на серпень) через впровадження обов'язкових авансових платежів з цього податку з січня 2013 року. Надходження від акцизного збору знизилися через зменшення споживання підакцизних товарів. Скорочення імпорту призвело до зменшення доходів від ПДВ на імпортні товари. Водночас, незважаючи на скорочення експорту, обсяг відшкодування ПДВ залишається більшим, ніж у 2012 році. Оскільки очікується, що ці тенденції триватимуть до кінця року уряд, ймовірно, буде змушений провести секвестр бюджету восени.

Протягом перших семи місяців відбулось суттєве зростання дефіциту Державного бюджету до 30,3 млрд грн з 22,8 млрд грн у першому півріччі 2013 року. Проте, він був нижчим, ніж

планувалося через неспроможність уряду залучити достатнє фінансування на внутрішньому та зовнішньому ринках капіталу та отримати заплановані надходження від приватизації.

Внаслідок недовиконання плану доходів і державних запозичень виконання плану видатків Державного бюджету було на низькому рівні (51,6% від річного плану за перші сім місяців 2013 року). Зокрема, капітальні видатки склали лише 28,2% від річного планового показника, що шкодить економічному розвитку у середньостроковій перспективі. Водночас уряд намагався профінансувати в повному обсязі такі важливі статті видатків, як соціальне забезпечення, трансферти НАК «Нафтогаз» та обслуговування боргу.

Зростання доходів Державного бюджету у січні-липні 2013 року

Джерело: звіти Державного казначейства

Приватизація: План приватизації навряд чи буде виконано

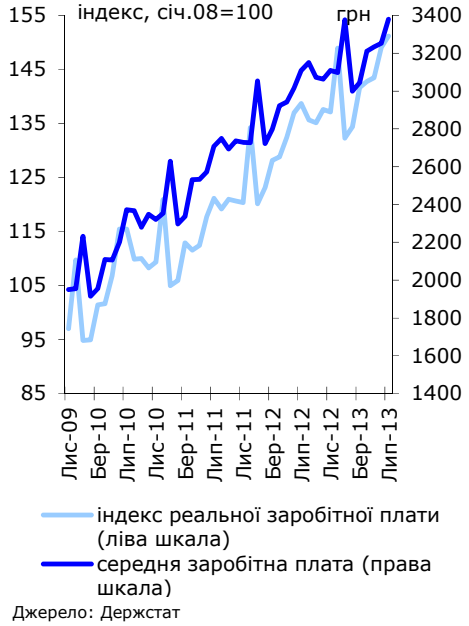
21 серпня Фонд державного майна України (ФДМУ) продав 60,8% акцій великої енергогенеруючої компанії Донбасенерго за 718,9 млн грн., що перевищило початкову ціну на 12,2%. Енергоінвест Холдинг, який став новим власником Донбасенерго, був зареєстрований двома місяцями раніше, що ставить під сумнів його відповідність раніше опублікованим вимогам до покупця.

ФДМУ переніс приватизацію декількох компаній, включаючи «Харківобленерго» та «Сумихімпром». Навіть якщо ці компанії будуть приватизовані до кінця року, лише невелику частину запланованих надходжень від приватизації (10,9 млрд грн.) буде отримано у 2013 році.

Соціальна політика: Менша кількість сімей, що звернулись за субсидіями

Кількість сімей, що звернулись за субсидіями для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, скоротилась на 3,0% дпр в першій сім місяців 2013 року, ймовірно, через дві найголовніші причини. По-перше, тарифи на житлово-комунальні послуги в цей період зростали повільніше, ніж доход домогосподарств, що знизило кількість домогосподарств, які мають право на цю субсидію. По-друге, багато домогосподарств мають право на автоматичне подовження дії субсидії без подання нової заявки. Так, в липні кількість сімей, які отримують житлово-комунальну субсидію, збільшилась на 0,1 відсоткових пунктів порівняно із липнем минулого року до 2,8% від загальної кількості сімей в Україні. Разом з тим, загальна сума субсидій, призначених сім'ям для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, скоротилась на 11%, оскільки більшість тарифів залишились незмінними через відсутність політичної волі до такого кроку.

Середня заробітна плата

Джерело: Держстат

Ринок праці: Заробітна плата зросла на 8,8% дпр

В липні заробітна плата зросла на 8,8% дпр до 3249 грн. Високий врожай і зростання тваринництва сприяли підвищенню заробітної плати в сільському господарстві на 13,4% дпр. Все ж, заробітна плата в секторі була на 25,0% нижчою, за середню в економіці. Заробітна плата також зросла швидше, ніж в середньому в економіці, в торгівлі, операціях з нерухомістю та освіті.

Промислові компанії збільшили заробітну плану на 8,6% дпр через підвищення мінімальної заробітної плати (на 4,1% дпр) та попередні трудові домовленості.

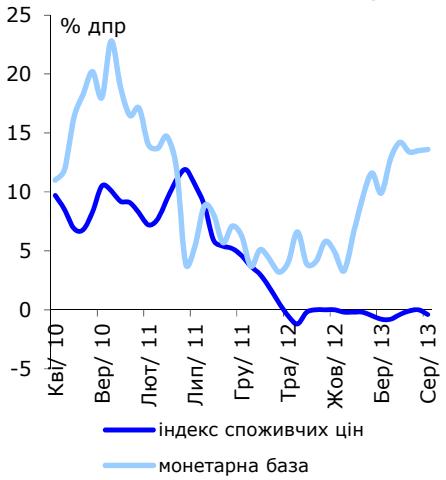
Разом з тим, слабкий економічний стан переробної промисловості позначився на зміні структури зайнятості на компаніях галузі. Зокрема, кількість вибулих працівників перебільшила кількість прибулих. Крім того, компанії збільшили кількість працівників, які перебували у відпустках без збереження заробітної плати або були переведені з економічних причин на неповний робочий день (тиждень). В першому півріччі 2013 року частка працівників, переведених з економічних причин на неповний робочий день (тиждень), зросла до 15,8%. Якщо внутрішній і зовнішній попит на українські товари не підвищаться в найближчому майбутньому, деяких з цих працівників може бути скорочено.

Монетарна політика: Зростання грошової маси прискорилось

Споживча інфляція зменшилась до -0,4% дпр. Ціни на продукти харчування впали на 2,8% через добрий урожай фруктів та овочів, зниження цін на які овочі зменшило інфляцію на 1,1 відсоткових пунктів. Такі фундаментальні фактори, як сповільнення зростання зарплат, стабільні світові ціни на сировинні товари та сповільнення попиту, також сприяли низькій інфляції. Таким чином, базова інфляція, що виключає ціни на непереоблені продукти харчування та регульовані ціни, становила 0,1% дпр в серпні, а дефлятор роздрібного товарообороту підприємств був на рівні 1% дпр в липні.

Зростання грошової маси прискорилось до 18,0% дпр в серпні, оскільки домогосподарства надалі нарощували депозити завдяки високим депозитним ставкам. Зростання депозитів не викликало ріст кредитів аналогічними темпами, оскільки банки використовували депозити для заміщення інших джерел фінансування і покупки ОВДП. Кредитування також стримувалось низьким попитом з боку кредитоспроможних позичальників. Залишки на коррахунках банків незначно зменшились до 26 млрд грн в середньому за місяць, але міжбанківські відсоткові ставки залишались на рівні нижчому, за 5% річних. НБУ зменшив облікову ставку на 0,5 відсоткових пунктів до 6,5% річних, що зменшило попит на депозитні сертифікати. НБУ також надавав ліквідність, купивши ОВДП на суму 4 млрд грн та видавши 2,5 млрд грн річного рефінансування 5 банкам, що компенсувало втрати ліквідності від погашення урядом боргів в іноземній валюті.

Динаміка ІСЦ та монетарної

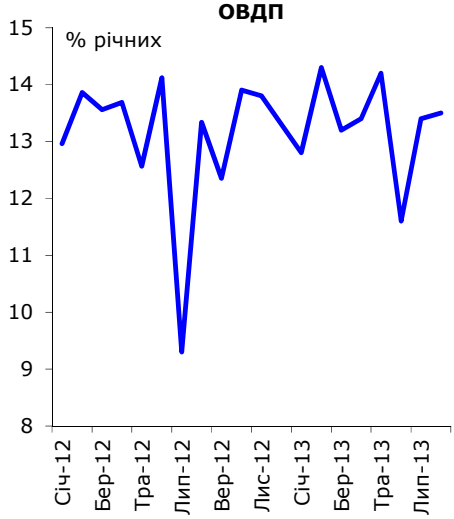
Джерело: Держстат, НБУ

Фінансові ринки: Низькі девальваційні очікування

Обмінний курс. Попит на готівкову іноземну валюту незначно збільшився в серпні, що сформувало чистий попит 0,14 млрд дол. США. Це вказує на відсутність девальваційних очікувань у серпні. Отже, НБУ утримався від інтервенцій на міжбанківському ринку третій місяць поспіль. Міжнародні резерви НБУ надалі падали і зменшились до 21,7 млрд дол. США проти 24,5 млрд дол. США на початку 2013 року. Борг України перед МВФ також зменшився до 6,7 млрд дол. США проти 10,8 млрд дол. США на початку року.

Державний борг. У серпні 2013 року державних запозичень було недостатньо для здійснення платежів з погашення державного боргу. Уряд розмістив номіновані у гривні ОВДП на суму 0,9 млрд грн та номіновані у доларах США облігації на суму 187 млн дол. США (порівняно з 9,1 млрд грн та 298 млн дол. США, відповідно, у липні). Зокрема, низький попит, ймовірно, пояснюється небажанням уряду підвищувати доходність за облігаціями. У цілому, обсяг ОВДП в обігу зменшився на 2,2 млрд грн.

Середньозважена доходність ОВДП

Джерело: НБУ

Економічні Тенденції		III 11	IV 11	I 12	II 12	III 12	IV 12	I 13	Вер.	Жов.	Лис.	Гру.	Січ	Лют.	Бер.	Квіт.	Тра.	Чер.	Лип.	Сер.
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	13,7	17,5	0,5	7,4	-4,6	-4,5	5,8	-1,2	-1,4	-1,5	-1,8	-3,2	-4,8	-5,0	-4,2	-5,2	-5,3	-5,3	…
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	8,6	7,3	0,9	0,4	-1,2	-1,8	-5,0	-9,1	-10,2	-12,1	-13,8	-7,6	-8,4	-13,8	-13,8	-17,3	-19,2	-17,7	…
Будівництво (реальне, кум.)	% дпр	11,4	11,1	-2,7	-1,9	-9,1	-13,8	-13,8	-4,6	-5,1	-4,8	-4,5	5,6	5,8	5,8	5,1	5,1	15,4	14,8	…
Роздрібний товарооборот (реальне, кум.)	% дпр	15,2	14,7	14,2	16,0	16,0	15,9	13,4	16,0	15,7	15,7	15,9	14,2	14,8	13,4	12,7	11,6	11,2	10,6	…
Середня заробітна плата	грн.	2727	2837	2923	3109	3064	3195	3085	3064	3110	3098	3377	3000	3044	3212	3233	3253	3380	3429	…
ІСЦ	% дпр	5,9	4,6	1,9	-1,2	0,0	-0,2	-0,8	0,0	0,0	-0,2	-0,2	-0,2	-0,5	-0,8	-0,8	-0,4	-0,1	0,0	-0,4
ІВЦ	% дпр	21,3	14,2	6,5	4,5	0,3	0,3	0,2	0,3	0,6	0,0	0,3	1,5	-0,9	0,2	-1,0	1,9	-1,6	-1,6	-0,9
Експорт (дол. США, кум.)*	% дпр	26,8	21,8	5,2	2,5	2,6	1,0	-2,1	2,1	2,8	2,0	0,5	-3,6	2,0	-2,3	-0,9	-4,7	-5,9	-8,5	…
Імпорт (дол. США, кум.)*	% дпр	30,9	21,9	5,8	9,8	7,6	5,6	-4,7	7,8	7,3	5,8	5,3	-2,6	-5,5	-5,8	-6,4	-11,8	-13,5	-12,2	…
Баланс торгівлі товарами (кум.)	млрд. дол. США	-9,3	-13,8	-3,9	-9,5	-14,8	-20,5	-3,7	-14,8	-16,6	-17,9	-20,5	-0,4	-2,0	-3,7	-5,1	-5,6	-6,5	-8,5	…
Поточний рахунок, на кінець періоду*	млрд. дол. США	-5,0	-9,0	-2,0	-5,9	-10,0	-14,4	-2,7	-10,0	-11,6	-12,4	-14,4	0,0	-1,4	-2,7	-3,8	-4,1	-4,7	-6,1	…
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	35,0	31,8	31,1	29,3	29,3	24,5	24,7	29,3	26,8	25,4	24,5	24,7	24,7	24,7	25,2	24,5	23,1	22,7	21,7
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	8,1	6,3	4,3	6,6	5,8	6,4	9,9	5,8	4,9	3,3	6,4	9,5	11,6	9,9	12,8	14,2	13,4	13,5	13,6
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	14,8	18,4	15,5	15,7	19,6	20,8	16,2	18,8	21,7	23,2	17,6	16,5	15,9	16,1	15,3	15,6	15,3	15,7	15,0
Обмінний курс(міжбанківський), середній	дол. США	7,99	8,01	8,02	8,05	8,09	8,11	8,11	8,10	8,12	8,13	8,09	8,10	8,11	8,11	8,11	8,12	8,12	8,11	8,10
Обмінний курс(офіційний), середній	дол. США	7,97	7,98	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99
Обмінний курс, середній	євро	11,27	10,76	10,46	10,26	9,99	10,37	10,55	10,25	10,37	10,26	10,49	10,60	10,70	10,36	10,40	10,38	10,41	10,45	10,64

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки,
* Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: НБУ, попередні дані)
квартальні дані наведені для експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)
** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)

Основні Економічні Показники		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Номінальний ВВП	млрд. грн.	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	441,5	544,2	720,7	948,1	913,3	1082,6	1302,1	1408,9
Номінальний ВВП	млрд. дол. США	31,3	38,0	42,4	50,1	64,9	86,2	107,8	142,7	179,9	117,2	136,4	163,4	176,3
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	5,9	9,2	5,2	9,6	12,1	2,7	7,3	7,9	2,3	-14,8	4,1	5,2	0,2
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	13,2	14,2	7,0	15,8	12,5	3,1	6,2	10,2	-3,1	-21,9	11,2	7,3	-1,8
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	9,8	10,2	1,2	-11,0	19,7	-0,1	0,4	-5,2	17,5	0,1	-1,0	17,5	-4,5
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	28,2	12,0	0,8	5,2	9,0	13,5	9,1	12,8	25,2	15,9	9,4	8,0	0,6
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	25,8	6,1	-0,6	8,2	12,3	10,3	11,6	16,6	22,3	12,3	9,1	4,6	-0,2
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	20,9	8,6	3,1	7,6	20,5	16,7	9,6	19,5	35,5	6,5	20,9	19,0	3,7
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	20,8	0,9	5,7	11,1	24,1	9,5	14,1	23,3	23,0	14,3	18,7	14,2	0,3
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	17,9	9,5	10,7	24,0	42,6	7,5	13,2	27,5	33,8	-36,7	27,1	28,2	1,0
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	18,9	14,1	4,9	28,7	31,3	20,4	22,0	35,5	38,6	-43,1	29,3	33,8	5,6
Поточний рахунок	млрд. дол. США	1,5	1,4	3,1	2,9	6,9	2,5	-1,6	-5,3	-12,9	-1,9	-2,9	-9,3	-14,8
Поточний рахунок	% ВВП	4,7	3,7	7,6	5,9	10,6	2,9	-1,5	-3,7	-7,2	-1,7	-1,7	-5,6	-9,0
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,6	0,8	0,7	1,4	1,7	6,5	5,3	9,2	9,9	4,5	5,7	6,6	6,6
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	1,5	3,1	4,4	6,9	9,7	19,4	22,4	32,5	31,5	26,5	36,7	31,8	31,4
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-0,7	-1,9	0,8	-0,2	-3,0	-1,9	-0,7	-1,1	-1,5	-2,4	-6,0	-1,8	-3,6
Загальний державний борг	% ВВП	45,3	36,5	33,5	29,0	24,7	17,7	14,8	12,5	19,9	33,0	39,9	36,0	37,4
Зовн. державний борг (загальний)	% ВВП	33,0	26,3	24,1	21,4	18,6	13,4	11,7	9,8	15,0	21,5	25,6	22,8	22,0
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	39,9	37,4	33,6	30,1	34,1	53,9	17,5	46,0	31,5	4,4	15,8	6,3	6,4
Обмінний курс, середній	дол. США	5,4	5,4	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	5,3	7,8	7,9	8,0	8,0
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	5,4	5,3	5,3	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	7,7	8,0	8,0	8,0	8,0
Обмінний курс, середній	євро	5,0	4,8	5,0	6,0	6,6	6,4	6,3	6,9	7,7	10,9	10,5	11,1	10,3
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	5,1	4,7	5,5	6,7	7,2	6,0	6,7	7,4	10,9	11,7	10,6	10,5	10,3

Джерела: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки
* "Мінус" означає дефіцит бюджету, без коштів на рекапіталізацію

Скорочення

дпк до попереднього кварталу
дпр до попереднього року
дпм до попереднього місяця
кум. кумулятивно

Квартальні тенденції

Національні рахунки		IV 09	I 10	II 10	III 10	IV 10	I 11	II 11	III 11	IV 11	I 12	II 12	III 12	IV 12	I 13	II 13
ВВП	млрд. грн.	259,9	217,3	256,8	301,3	307,3	257,7	311,0	369,8	363,6	293,5	349,2	387,6	378,6	301,6	351,9
Реальний ВВП	% дпр	-6,7	4,5	5,4	3,3	3,7	5,1	3,9	6,5	5,0	2,2	3,0	–1,3	–2,5	-1,1	-1,3
Споживання домогосподарств (реальне)	% дпр	-16,2	0,2	6,8	7,8	12,8	13,2	14,2	16,1	18,5	8,6	15,7	14,0	6,9	4,5	7,4
Споживання сектору держ. управління (реальне)	% дпр	-3,7	3,8	-4,0	5,8	10,0	2,0	2,9	-9,4	-6,6	0,9	2,7	7,9	–1,3	2,1	-1,0
Валове нагромадж. осн. капіталу (реальний)	% дпр	-33,7	-5,7	-3,2	9,5	10,5	-1,8	3,7	9,7	12,0	12,3	16,2	–6,9	–7,5	4,0	-19,7
Експорт тов/посл (реальний)	% дпр	6,9	0,4	13,2	2,0	0,9	19,4	4,9	0,3	-4,1	–8,2	–9	–4,9	–8,7	-6,8	-14,4
Імпорт тов/посл (реальний)	% дпр	-11,1	-6,2	17,2	20,2	13,2	38,1	23,3	12,5	5,2	–2,3	9,9	4,2	4,0	-4,6	-19,1
Сільське госп., мислив., ліс. госп. (реальна)*	% дпр	-11,6	5,4	0,5	-3,2	0,9	4,9	1,3	16,7	38,1	0,4	11,3	-8,4	–3,9	3,2	20,9
Обробна пром. (реальна)*	% дпр	6,5	10,9	10,1	7,6	7,6	7,8	3,4	4,6	-2,9	–0,1	–0,1	-6,1	–7,2	-9,5	-9,2
Будівництво (реальна)*	% дпр	-32,8	-7,7	-5,8	9,6	3,9	1,7	10,9	0,1	2,0	–3,4	–0,2	-15,1	–12,2	-14,8	-20,9
Торгівля, ремонт (реальна)*	% дпр	-16,4	6,1	9,6	10,1	4,7	9,8	2,8	6,1	3,0	5,1	6,8	3,5	0,3	3,1	1,4
Транспорт (реальна)*	% дпр	-0,4	1,3	1,8	3,0	0,1	10,2	7,9	5,7	11,1	3,7	3,8	–1,8	–1,5	-3,3	-2,2
Платіжний баланс																
Сальдо рахунку поточних операцій	млрд. дол. США	-0,9	0,0	0,5	-1,0	-2,5	-1,6	-1,7	-2,6	-4,4	-2,1	-3,8	-4,0	-4,9	-2,7	-2,0
Сальдо рахунку поточних операцій	% від ВВП	-2,7	-0,1	1,6	-2,6	-6,5	-4,9	-4,4	-5,6	-9,5	-5,6	-8,7	-8,3	-10,3	-7,2	-4,5
Баланс товарів	млн. дол. США	-1407	-1236	-697	-2870	-3585	-3597	-2851	-4580	-5224	-3867	-5577	-5215	-5833	-3700	-2808
Баланс послуг	млн. дол. США	550	930	1115	1536	823	1262	1514	2007	1312	1299	1362	1975	1084	859	992
Поточні трансферти	млн. дол. США	722	608	728	797	842	1039	878	988	803	683	805	777	711	548	604
Прямі іноземні інвестиції	млн. дол. США	1282	923	1196	1470	2170	880	2422	2090	1623	1663	1091	2002	1871	832	1088
Портфельні інвестиції	млн. дол. США	1428	-307	804	2532	1288	1163	1838	-938	-506	222	-369	2890	339	705	592
Валові золотовалютні резерви	млрд. дол. США	26,5	25,1	29,5	34,7	34,6	36,4	37,6	35,0	31,8	31,1	29,3	29,3	24,5	24,7	23,1
Ринковий обмінний курс, грн./дол. США	середнє	8,06	8,00	7,91	7,90	7,96	7,95	7,98	7,99	8,01	8,03	8,04	8,09	8,11	8,11	8,12
Офіційний обмінний курс, грн./дол. США	середнє	7,99	7,99	7,91	7,90	7,93	7,94	7,97	7,97	7,98	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99	7,99
Бюджет																
Доходи зведеного бюджету	% від ВВП	36,0	30,9	30,4	23,3	32,3	32,8	30,0	29,5	30,7	33,6	31,6	28,2	33,7	35,4	29,6
Податок на доходи фіз. осіб	% від ВВП	4,7	4,9	4,8	4,4	4,8	5,0	4,8	4,2	4,7	5,1	4,9	4,4	5,0	5,3	5,1
Податок на прибуток підприємств	% від ВВП	3,6	4,3	3,0	3,4	4,2	4,5	4,5	3,6	4,4	4,9	4,1	2,9	4,2	6,2	3,5
Податок на додану вартість	% від ВВП	11,0	9,8	9,8	8,5	9,9	7,6	12,9	9,6	9,6	10,8	10,3	8,6	10,0	9,7	9,1
Акцизні збори	% від ВВП	2,6	2,4	3,0	2,5	2,6	2,1	3,0	2,7	2,4	2,8	2,9	2,8	2,4	3,1	2,6
Видатки зведеного бюджету	% від ВВП	34,5	33,0	38,7	30,3	37,6	32,8	33,1	26,9	35,6	33,7	33,8	30,7	41,4	37,2	36,1
Поточні видатки	% від ВВП	31,4	32,4	37,4	26,6	32,8	31,5	30,8	23,9	30,1	31,8	31,3	27,7	37,4	35,9	34,2
Капітальні видатки	% від ВВП	3,1	0,6	1,4	3,7	4,8	1,3	2,4	3,0	5,5	1,9	2,4	2,9	4,0	1,3	1,9
Дефіцит зведеного бюджету	% від ВВП	1,1	-2,0	-8,0	-7,5	-5,6	-0,3	-3,4	-3,9	-5,5	-0,2	-2,6	-3,0	-7,8	-1,9	-6,4
Надходження від приватизації	% від ВВП	0,0	0,1	0,0	0,1	0,2	0,4	3,2	0,0	0,1	1,4	0,3	0,1	0,4	0,0	0,0
Ринок праці																
Середня зарплата (реальна)	% дпр	-5,7	3,3	8,7	12,3	11,4	11,1	5,5	7,7	10,8	14,7	16,5	13,3	12,9	9,9	9,3
Доходи домогосподарств (реальні)	% дпр	-7,6	3,7	11,8	11,0	14,7	7,8	1,9	7,3	7,7	6,0	13,0	10,4	9,4	7,6	…
Рівень безробіття (за методологією МОП)	% кум	8,8	9,0	8,5	8,1	8,1	8,7	8,2	7,8	7,9	8,4	7,8	7,4	7,9	8,0	…
Банківський сектор																
Грошовий агрегат М0	% дпр	1,5	5,4	9,9	17,4	16,5	15,7	11,5	8,6	6,3	4,7	6,7	5,2	5,5	9,7	9,8
Грошовий агрегат М2	% дпр	-5,4	6,9	13,2	21,6	23,1	25,5	22,0	16,0	14,4	11,2	9,0	10,7	13,1	16,0	17,9
Вклади населення в нац. валюті	% дпр	-8,5	7,1	20,1	38,6	41,4	43,3	26,0	16,7	12,3	14,4	16,4	16,3	16,3	19,1	26,5
Вклади населення в ін. валюті	% дпр	4,7	22,8	21,5	17,7	16,9	19,7	21,0	15,7	13,4	12,4	10,8	17,0	21,8	17,0	14,7
Кредити комерційних банків в нац. валюті	% дпр	16,9	13,6	8,3	6,0	11,2	16,0	18,5	21,1	21,0	17,4	15,3	9,1	7,7	8,6	7,4
Кредити комерційних банків в іноз. валюті	% дпр	-15,2	-13,7	-10,5	-13,2	-8,3	-2,1	0,9	-2,3	-4,2	-7,0	-10,8	-9,9	-7,3	-4,4	-0,4
Довгострокові кредити комерційних банків	% дпр	-3,8	-3,9	-2,8	0,6	-0,5	5,0	6,3	5,3	2,9	-2,9	-7,0	-8,0	-6,6	-5,6	-2,7
Довгострокові кредити комерційних банків	% від загальн.	68,1	68,5	68,9	67,5	66,3	67,2	66,6	64,4	62,9	61,5	59,8	59,1	57,8	55,9	55,7
Середня процентна ставка за кредитами в нац. валюті	% річних	19,8	17,3	15,0	13,0	15,0	13,1	13,5	14,1	18,4	15,5	15,6	19,5	20,8	16,2	15,3
Середня процентна ставка за кредитами в іноз. валюті	% річних	10,1	10,9	11,1	10,3	10,1	10,2	9,8	8,8	8,4	8,2	8,2	8,5	8,8	9,4	9,7

Джерела: Національний банк України, Державний комітет статистики, Державне казначейство, Міністерство фінансів, розрахунки ІЕД
* зміна доданої вартості

Застереження

Місячний Економічний Моніторинг України, розроблений Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій, має виключно інформаційний характер. Судження, представлені у цій публікації, відображають нашу точку зору на момент опублікування та можуть бути змінені без попередження. Хоча ми доклали самих ґрунтовних зусиль для підготовки якомога точнішої публікації, ми не беремо на себе жодної відповідальності за можливі помилки. Інститут не несе зобов'язань за будь-які збитки чи інші проблеми, які виникли прямо чи опосередковано через використання будь-яких показників цієї публікації. Копіювання без попереднього узгодження заборонено. В разі цитування обов'язковим є посилання на Інститут економічних досліджень та політичних консультацій.